

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Радостина Стоилова Иванова – Мишинева*
Бургаски свободен университет
Научна специалност: Трудово право и общественно осигуряване

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по Трудово право и общественно осигуряване в УНСС

Автор на дисертационния труд: Жасмина Христова Саръиванова

Тема на дисертационния труд: Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 434/13.02.2026 г. на Ректора на УНСС

1. Информация за дисертанта

Съгласно Заповед за зачисляване № 887 от 08.04.2019 г. дисертантът се обучава по докторска програма „Трудово право и общественно осигуряване“ към катедра „Частноправни науки“ на УНСС.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Изложението е от 181 страници, като съдържа: увод, три глави, заключение, приложение и библиография. Възприетото систематизиране отразява последователността, в която е изложена разглежданата проблематика. Приложена е и библиография на използваната литература на български, руски, английски език и онлайн статии.

В **Глава I** от дисертационния труд е отделено внимание на понятието и характеристиката на трудовия конфликт. Определят се страните и предметът му. Поставя се акцент върху началото на конфликта и уместно се предлага разграничаване на понятията „трудов спор“ и „трудов конфликт“. Анализират се причините за възникване и видовете трудови конфликти.

В **Глава II** на дисертационния труд в исторически аспект се прави анализ на уредбата на трудовите конфликти. Предлага се обзор на международната и вътрешната правни уредби на доброволните способи за уреждане на трудови конфликти, формулират се принципи, приложими за тях, като са направени предложения за промяна в българското законодателство.

В **Глава III** са обсъдени нормативно уредените способи за доброволно уреждане на трудови конфликти: непосредствени преговори, посредничество и арбитраж. Способът „помирение“, който не е уреден в българското законодателство, е представен в сравнение с посредничеството, регламентирано в Закона за уреждане на колективните трудови спорове /ЗУКТС/. Обосновано е предложението за допълването на способите за доброволно уреждане на трудови конфликти в ЗУКТС със способ „помирение“. Представена е и е анализирана практика на Националния институт за помирение и арбитраж/ НИПА/.

В **заключението** са изведени тези от изследването на способите за доброволно уреждане на трудовите конфликти.

Темата на дисертационния труд е актуална. Той представлява проучване на доброволните способи за решаване на колективните трудови спорове, като са направени изводи за необходимост от прецизното им уреждане заради голямото им значение за практиката.

Трудът е подготвен при изпълнение на критериите, предписани с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България /ЗРАСРБ/ и представлява принос в трудовоправната наука. Дисертантът показва задълбочени теоретични знания както и способност за създаване на самостоятелни научни изследвания.

3. Оценка на получените научни и научно – приложни резултати

В дисертационния труд се предлага и анализира практика на НИПА, което заслужава подкрепа. Проучени са и са представени чуждестранни законодателни разрешения, като са направени изводи за приложимостта им в законодателството ни.

4. Оценка на научните и научно – приложни приноси

Трудът се характеризира с научни достойнства. Изложението свидетелства за доброто познаване на нормативната уредба, правната доктрина и на съдебната практика по материята.

Достойнства на труда са и: Умелото използване на сравнителноправния метод на изследване, съпоставката на съвременни законодателни решения, доктрина и практика. В резултат от аналитичността, с която изследването се отличава, в него е достигнато до научни обобщения, които представляват несъмнени научни приноси:

1. Принос е направеното предложение за нормативното уреждане на задължително посредничество след неуспешни непосредствени преговори, което да е предпоставка за обявяване на законност на стачката по реда на чл. 11, ал. 1 ЗУКТС.

2. Принос е предложеното дефиниране на трудовия конфликт при сравнението му с трудовия спор, като се посочват различията им. Отделено е внимание на признаците, по които те се различават: предмета, страните и реда за решаването им както и определянето на началото на трудовия конфликт.

3. Несъмнен принос представлява предложеното въвеждане на нов способ за уреждане на колективните трудови спорове – „помирение“ с предлагането на допълване на чл. 4, ал. 1 ЗУКТС, както и на проект на нова глава „Помирение“ в Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от Националния институт за помирение и арбитраж. Регламентирането на помирението е в съответствие със законодателния подход относно доброволното уреждане на колективните трудови спорове.

4. Внимание заслужава предложението за създаване на дефиниция в ЗУКТС на трудовия конфликт, който докторантката обосновава въз основа на анализирания му правни белези.

5. Предложено е задълбочено изследване на функциите на НИПА, свързани с предотвратяване и ограничаване на конфликтите във фазите преди стачката.

6. Направени са изводи за съотношението на Закона за медиация и уреденото в ЗУКТС посредничество като един от способите за доброволно решаване на колективния трудов конфликт като общ към специален закон. Така се извеждат доводи за неприложимостта на Закона за медиация към решаването на колективните трудови конфликти.

7. В труда задълбочено се изследва арбитражното производство по ЗУКТС, като се определят характеристиките на доброволния и на задължителния арбитраж.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантката е подготвила достатъчно на брой публикации по темата на дисертационния труд. Това показва и интереса ѝ към изследването на материята и способността ѝ за аналитично мислене.

Някои от публикациите, свързани с темата на дисертацията, както и с други трудовоправни въпроси, са:

1. Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – непосредствени преговори, посредничество и арбитраж, в Сборник с доклади от Международна научно-практическа конференция на тема „МОТ и България – 100 години и напред“, СУ „Св. Климент Охридски“, 27-28 юни 2019 г., стр. 308-320, издателство Сибир;

2. Уредба на процедурата по арбитраж в Закона за уреждане на колективните трудови спорове, в Сборник с доклади от националната научна конференция в памет на проф. д-р Атанас Василев.

3. Информационно осигуряване на колективните трудови спорове в Република България, в Сборник с доклади от Научна конференция „100 години УНСС – 100 години право в УНСС“, Том I – История, теория и развитие на правото. Актуални проблеми на частното и международното право, Издателски комплекс на УНСС, София, 2021, стр. 146-153.

6. Оценка на представения автореферат

Авторефератът е подготвен в съответствие с представения дисертационен труд, изложението се отличава с ясен и прецизен език, като са изложени постигнатите приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Допуснати са някои терминологични неточности.

Структурирането на труда също изисква прецеждане, на определени места изложението представлява обстоен преглед на правната уредба на колективните трудови спорове в различни държави, което ми се струва излишно в обема, който е представено.

Предлагането на разрешение относно това дали колективния трудов договор и споразумението по колективен трудов спор в непосредствените преговори или с участието на посредник имат общи черти и дали споразумението би могло да има характер на колективен трудов договор би било полезно в дисертационния труд. Интересно изследване в труда би било при съпоставянето им да се постави акцент на страните по тях, колективнодоговорната правоспособност в колективното договаряне и реда за сключването им. Да се отдели внимание на действието на колективния трудов договор и на споразумението и да се постави акцент на нормативното изискване за

благоприятност на колективни договорните клаузи за разлика от тези в споразумението по колективен трудов спор.

V. Заключение

Дисертационният труд на тема „Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти“ е оригинално съчинение с приносен характер. То показва, че дисертантът притежава знания в областта на трудовото право, умение ясно да борава с тях и има способност за създаване на самостоятелни научни изследвания.

Дисертационният труд на Жасмина Саръиванова тема „Способи за доброволно уреждане на трудови конфликти – правни аспекти“ съдържа оригинален принос в трудовоправната наука. Той е в съответствие със законоустановените изисквания за получаване на ОНС „доктор“.

Приложените статии обсъждат теми, които обхващат теоретични въпроси и такива, актуални за практиката по темата на дисертационния труд и доказват последователността в проучванията и заявените научни интереси на докторантката.

Направените бележки не променят извода, че изследването има множество научни достойнства и има качествата на дисертационен труд по смисъла на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за присъждане от научното жури на образователната и научна степен „доктор“ в Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.6. Право, научна специалност „Трудово право и общественно осигуряване“ на Жасмина Христова Саръиванова.

Дата / място

Подпис:

.....

/...../

Забележка: Препоръчителен обем за становище относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“: 3 стандартни страници.

From: Assoc. Prof. Dr. Radostina Stoilova Ivanova – Mishineva
Burgas Free University
Scientific specialty: Labour Law and Social Security

**Subject: Dissertation for awarding an educational and scientific degree
"Doctor" in Labour Law and Social Security at the UNWE**

Author of the dissertation: Jasmina Hristova Saraivanova

Dissertation theme : Methods for voluntary settlement of labour conflicts - legal aspects

Reason for presenting the opinion: Participation in the Scientific Jury on Defence of Dissertation according to Order № 434/13.02.2026 of the Rector of UNWE

1. Information about the dissertation

According to the Assignment Order № 887 of 8 April 2019, the dissertation is trained in the doctoral programme Labour Law and Social Security at the Private Law Sciences Department of UNWE.

2. General Characteristics of the Dissertation Dissertation Presented

The exposition consists of 181 pages and contains: an introduction, three chapters, a conclusion, an appendix and a bibliography. The systematisation adopted reflects the sequence in which the issue under consideration is set out. A bibliography of the literature used in Bulgarian, Russian, English and online articles is also attached.

In Chapter I of the dissertation, attention is paid to the concept and characteristic of labor conflict. Determine the sides and its subject. Emphasis is placed on the beginning of the conflict and a distinction between the concepts of 'labour dispute' and 'labour conflict' is appropriately proposed. The causes and types of labor conflicts are analyzed.

Chapter II of the dissertation deals historically with the regulation of labour conflicts. An overview of the international and domestic legal frameworks of voluntary ways of settling labor conflicts is proposed, principles applicable to them are formulated, and proposals for changes in the Bulgarian legislation are made.

Chapter III discusses the statutory means of amicable settlement of labour conflicts: direct negotiations, mediation and arbitration. The method of 'reconciliation', which is not regulated in Bulgarian law, is presented in comparison with the mediation regulated in the Collective Labour Disputes Settlement Act (ZUCTS). A proposal to supplement the means of voluntary settlement of labour conflicts in the ZUCTS with a means of

‘reconciliation’ is justified. The practice of the National Institute for Conciliation and Arbitration (NICA) is presented and analyzed.

The conclusion is drawn from the study of the ways of amicable settlement of labor conflicts.

The topic of the dissertation is topical. It is a study of voluntary ways of resolving collective labour disputes, and conclusions have been drawn about the need for their precise settlement because of their great importance for practice.

The work has been prepared in compliance with the criteria prescribed by Article 6(3) of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB) and constitutes a contribution to labour law science. The Ph.D. shows in-depth theoretical knowledge as well as the ability to create independent research.

3. Evaluation of the scientific and applied results obtained

The dissertation offers and analyzes NICA practice, which deserves support. Foreign legislative permits have been studied and presented, and conclusions have been drawn as to their applicability in our legislation.

4. Assessment of scientific and scientific – applied contributions

The work is characterized by scientific merits. The presentation demonstrates a good knowledge of the legal framework, legal doctrine and case-law on the matter. Dignities of labor are also: the skillful use of the comparative legal method of research, the comparison of modern legislative solutions, doctrine and practice. As a result of the analytical character of the study, it has reached scientific summaries that represent undoubted scientific contributions:

1. A contribution was made to the proposal for the regulation of mandatory mediation after failed immediate negotiations, which is a prerequisite for declaring the legality of the strike under Article 11(1) of the ZUTKS.

2. A contribution is the proposed definition of the labor conflict in its comparison with the labor dispute, indicating their differences. Attention is paid to the signs by which they differ: the subject, the parties and the order of their resolution, as well as the determination of the beginning of the labor conflict.

3. The proposed introduction of a new method for settling collective labour disputes – ‘reconciliation’ by proposing to supplement Article 4(1) of the CLDSA and a draft new chapter on ‘reconciliation’ in the Rules on Mediation and Arbitration for Settlement of Collective Labour Disputes by the National Institute for Conciliation and Arbitration – is a clear contribution. Regulation of conciliation is in line with the legislative approach on the amicable settlement of collective labour disputes.

4. Attention should be paid to the proposal to create a definition in the CLDSA of the labor conflict, which the doctoral student justifies on the basis of the analyzed legal characteristics.
5. An in-depth study of the NICA functions related to the prevention and mitigation of conflicts in the phases before the strike is proposed.
6. Conclusions are drawn on the relationship between the Mediation Act and the mediation regulated in the Act as one of the ways of voluntary resolution of the collective labour conflict as a general to a special law. This leads to arguments for the inapplicability of the Mediation Act to the resolution of collective labour conflicts.
7. The work thoroughly examines the arbitration proceedings under the ZUCTS, defining the characteristics of voluntary and mandatory arbitration.

5. Assessment of publications on the dissertation

The PhD student has prepared a sufficient number of publications on the topic of the dissertation. This also shows her interest in the study of matter and her ability to think analytically.

Some of the publications related to the topic of the dissertation, as well as other labor law issues, are:

1. Arrangements for the amicable settlement of labour conflicts – direct negotiations, mediation and arbitration, in the Compendium of Reports of the International Scientific and Practical Conference on ‘ILO and Bulgaria – 100 Years and Beyond’ , Sofia University ‘St. Kliment Ohridski, 27-28 June 2019, pp. 308-320, Sibi Publishing House;
2. Regulation of the Arbitration Procedure in the Collective Labour Disputes Settlement Act, in the Proceedings of the National Scientific Conference in Memory of Prof. Dr. Atanas Vassilev.
3. Information Ensuring Collective Labour Disputes in the Republic of Bulgaria, in the Proceedings of the Scientific Conference ‘100 Years UNWE – 100 Years of Law at the UNWE’, Volume I – History, Theory and Development of Law. Current Issues of Private and International Law, UNWE Publishing Complex, Sofia, 2021, pp. 146-153.

6. Assessment of the submitted autoreferate

The author's thesis is prepared in accordance with the presented dissertation, the exhibition is distinguished by clear and precise language, and the achieved contributions are outlined.

7. Critical remarks, recommendations and questions

There are some terminological inaccuracies.

The structure of labour also requires a re-examination, in certain places the presentation is a thorough review of the legal framework of collective labour disputes in different countries, which seems to me superfluous in the volume that is presented.

Proposing a solution as to whether the collective agreement and the collective bargaining agreement in the immediate negotiations or with the involvement of an intermediary have common features and whether the agreement could have the character of a collective bargaining agreement would be useful in the dissertation. An interesting study in labor would be when comparing them to place emphasis on the parties to them, collective contractual capacity in collective bargaining and the procedure for their conclusion. Attention should be paid to the effects of the collective agreement and the agreement and emphasis should be placed on the normative requirement of favourability of collective clauses as opposed to those in the agreement in a collective dispute.

V. Conclusion

The dissertation entitled 'Measures for the Amicable Settlement of Labour Conflicts – Legal Aspects' is an original contribution. It shows that the dissertator has knowledge in the field of labour law, the ability to clearly handle them and the ability to create independent research.

Jasmina Saraivanova's dissertation entitled 'Measures for the Amicable Settlement of Labour Conflicts – Legal Aspects' contains an original contribution to labour law science. It is in line with the statutory requirements for obtaining a doctoral NSA.

The attached articles discuss topics that cover theoretical issues and those relevant to the practice on the topic of the dissertation and prove the consistency in the studies and the stated scientific interests of the doctoral student.

The notes made do not alter the conclusion that the study has numerous scientific merits and has the qualities of a dissertation within the meaning of the ZRASRB and the PPZRASRB for the award of the educational and scientific degree of doctor.

For the above reasons, I give my positive assessment for the award by the scientific jury of the educational and scientific degree "Doctor" in the Scientific field: 3. Social, economic and legal sciences, Professional field: 3.6. Law, scientific specialty "Labour Law and Social Security" by Jasmina Hristova Saraivanova.

Date / place

Signature:

.....

/...../

Note: Recommended volume for an opinion on the dissertation for the award of the NSA "Doctor": 3 standard pages.

